

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 31, din 16.05.2010

Rezultatele turneului de consultări bilaterale pe marginea problemei transnistrene

**Transcriptul emisiunii radiofonice, din 16 mai 2010, realizată de Asociația pentru Politică Externă (APE) în colaborare cu Agenția de știri și analize Imedia și cu asistența Fundației germane Friedrich Ebert Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată la Radioul Vocea Basarabiei în fiecare duminică.*

Principalele Teme ale Emisiunii:

1. Scopul și rezultatele vizitei dl Osipov în UE și SUA
2. Compatibilitatea poziției Rusiei cu cea a UE și UE privind problema transnistreană
3. Receptivitatea Tiraspolului față de reluarea negocierilor cu Chișinăul în formatul 5 plus 2
4. Viziunea R. Moldova privind perfecționarea sistemului de pacificare
5. Impactul alegerilor de ambele maluri ale Nistrului asupra reglementării transnistrene

Corneliu RUSNAC, moderator IMEDIA: Bună ziua stimați ascultători! Sunt Corneliu Rusnac și vă invit să ascultați o nouă ediție a emisiunii de sinteze și dezbateri pe teme de politică externă, emisiune realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert.

În emisiunea de astăzi vreau să vă prezint o discuție cu **dl Victor Osipov, Viceprim-ministru**, responsabil în cadrul Guvernului de reglementarea problemei transnistrene. Recent Victor Osipov a vizitat Bruxelles și Washington unde s-a întâlnit cu înalte oficialități din UE și SUA. L-am întrebat pe dl Osipov ce scop și ce rezultate au avut aceste vizite?

1. Scopul și rezultatele vizitei dl Osipov în UE și SUA

Victor OSIPOV, Viceprim-ministru al R. Moldova: Sunt vizite efectuate în cadrul turneului de consultări bilaterale pe marginea problemei transnistrene, turneu pe care l-am început la Moscova. Acolo ne-am deplasat mai întâi, și nu doar pentru că așa ar fi dictat agenda oficialităților cu care ne întâlnim dar, și pentru că Federația Rusă, în mod evident, este un jucător foarte important în regiune, în general, și în procesul de soluționare a problemei transnistrene, în special. Subiectul este același. Încercăm, pe de o parte, să expunem și să explicăm, noile abordări ale Guvernului de la Chișinău în ceia ce privește reintegrarea țării, reglementarea problemei transnistrene, procesul de negocieri cu toate componentele care sunt discutate astăzi și în cadrul guvernului, și public în societate să aflăm reacțiile partenerilor noștri din procesul de negocieri 5 plus 2, reacțiile vis-a-vis de acțiunile Guvernului de la Chișinău. Pe de altă parte, să aflăm care sunt viziunile partenerilor asupra modului, asupra perspectivei în vederea problemei transnistrene, asupra anumitor probleme specifice pe care le ridicăm în acest context. Același lucru îl discutăm în toate capitalele. Vom continua acest turneu, de astfel, încercăm să conferim transparență negocierilor, consultărilor mai bine zis, și prezentăm public rezultatele lor după ce facem totalizări. Vom face la fel și după vizita la Washington.

Aș menționa însă, că atunci când vorbim de UE și SUA, un punct special pe agenda discuțiilor noastre bilaterale ține de unul din obiectivele anunțate de noul Guvern al R. Moldova, cel de a spori rolul UE și

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 31, din 16.05.2010

SUA în procesul de reintegrare a R. Moldova și în procesul de soluționare a problemei transnistrene. Cei doi actori au la moment statutul de observatori în formatul de negocieri. Modificarea acestui statut este o chestiune destul de complicată în sine, și care ar lua timp, energie; necesită acordul actualilor mediatori Rusia, Ucraina, OSCE și a părților Chișinău și Tiraspol, ceea ce nu cred că ar fi simplu de obținut într-un termen scurt. Însă, având în vedere ponderea UE și a SUA în politica internațională, inclusiv în cea legată de politica de securitate și de soluționare a conflictelor înghețate, ambii actori au suficiente instrumente pentru a juca un rol mult mai consistent în ceea ce privește reglementarea problemei transnistrene. Aici mă refer, poate, în mod special la capacitatea lor de a oferi asistență tehnică, prin expertiză dar, și asistență financiară proiectelor de dezvoltare în raioanele de est ale R. Moldova, procesului de integrare ca și proces în sine, Măsurilor de Consolidare a Încrederii, așa cum sunt ele numite în mod consacrat pe malul drept și cel stâng al Nistrului. Pentru că m-ați întrebat de rezultate trebuie să menționez că ambii parteneri au acceptat punctul nostru de vedere în această privință și am venit de acolo cu promisiuni clare că vor examina posibilitățile de a suplimenta, de a spori implicarea lor, de a suplimenta asistența oferită R. Moldova în acest context.

Corneliu RUSNAC: Poziția Rusiei privind problema transnistreană cât de compatibilă e cu cea a UE și SUA în acest proces?

2. Compatibilitatea poziției Rusiei cu cea a UE și UE privind problema transnistreană

Victor OSIPOV: Dacă este să vorbim bazându-ne pe declarații, pe luări de atitudine publice eu aș remarca cu satisfacție faptul că, pe parcursul ultimului an de zile, alături de ceilalți parteneri în procesul de negocieri, Federația Rusă a subscris în câteva rânduri principiului care prezervează interesul nostru național major: independența, suveranitatea și integritatea teritorială a R. Moldova în frontierele ei recunoscute pe plan internațional. Acest principiu a fost fixat în cadrul reuniunii din 6 octombrie, 3 plus 3 la Viena fără participarea Chișinăului și Tiraspolului, mediatorii și observatorii au avut acolo o întâlnire și au făcut o declarație comună. Ulterior, cu diferite ocazii, inclusiv în cadrul negocierilor în cadrul consultărilor bilaterale pe care le-am purtat la Moscova, oficialii ruși au menționat faptul că Moscova în continuare subscrie principiului de integritate, suveranitate și integritate teritorială a R. Moldova. De altfel, voi remarca, pentru a anticipa poate o întrebare că și noul președinte al Ucrainei, Victor Ianukovici la întâlnirea cu Kanat Saudabayev, președintele în exercițiu al OSCE a reiterat susținerea pentru același principiu, același reper de bază al soluționării problemei transnistrene, adăugând că soluția o vede prin oferirea unui statut special de largă autonomie regiunii în cauză. Faptul că s-a întărit să zic eu așa, prin câteva mențiuni, în ultimele luni de zile acest principiu fundamental care răspunde intereselor strategice ale R. Moldova, eu cred că este o valoare importantă pentru noi și pentru procesul de negocieri. În ceea ce ține de evoluția unor procese concrete în interiorul negocierilor, eu trebuie să menționez încă o dată că interlocutorii mei de la Moscova au susținut abordările pozitive și constructive, abordările pragmatice ale noului guvern al R. Moldova în ceea ce privește regiunea transnistreană și în special Măsurile de Consolidare a Încrederii. Voi menționa, de asemenea, că toți partenerii din formatul 5 plus 2, pe 1-2 martie la Viena, la ultima noastră reuniune informală au fost de acord să ne repunem scopul de a relua negocierile oficiale în decursul anului 2010. Trebuie, totuși, să menționez că ulterior că reacțiile de la Tiraspol au fost ezitante în ceea ce privește șansa de a relua negocierile...

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 31, din 16.05.2010

Corneliu RUSNAC: Exact asta și vroiam să vă întreb, cât de deschis este Tiraspolul, în prezent, pentru negocieri cu Chișinăul în formatul 5 plus 2?

3. Receptivitatea Tiraspolului față de reluarea negocierilor cu Chișinăul în formatul 5 plus 2

Victor OSIPOV: Ar fi prematur să fac o apreciere în acest sens. Vă spun că ceia ce constituie un reper oficial a fost menționat în declarația de presă a președinției kazahă a OSCE la începutul lui Martie la Viena, este acordul de a relua aceste negocieri. Totuși, subiectul este sensibil și situația politică este foarte complicată, atât pe malul drept, cât și pe malul stâng al Nistrului. De aceia noi spunem, și nu voi ezita să repet, cred că nu trebuie să ne creăm iluzii sau așteptări exagerate. Pentru că atunci când anunțăm așteptări prea optimiste riscăm să cădem în pesimism după aceia, în nemulțumiri și nu cred că ar fi cazul să forțăm nota. O să vedem în ce măsură Tiraspolul este pregătit pentru a reveni la masa de negocieri. Vreau să vă spun că odată cu schimbarea puterii am schimbat tactica și atmosfera, discuțiilor. Dintr-o atmosferă a confruntării verbale, și nu numai verbale, și prin acțiuni, într-o atmosferă a conlucrării, a dezvoltării unor proiecte comune orientate spre rezolvarea unor probleme comune, concrete cu care se confruntă populația.

Am remarcat faptul că această schimbare, cere și din partea Tiraspolului o anumită perioadă de timp pentru adaptare. Nu este atât de ușor să modifici limbajul și abordările de ambele părți. Noi am făcut-o însă cred că trebuie să avem răbdare cu partea Transnistreană și mai ales să facem ceia ce reprezintă esența activității noastre, să consolidăm încrederea. Încrederea nu apare într-un timp atât de scurt în câteva luni de zile. Este nevoie să demonstrezi o perioadă mai lungă de timp că ceia ce faci este sincer, cu toată deschiderea și cu un singur scop, de a ajuta la rezolvarea a problemelor generate ca efect al conflictelor sau a situației actuale de divizare dintre malul drept și stâng. Și convingerea mea este că pe măsură ce noi vom confirma, prin noi și prin acțiuni consecvente că ne respectăm acest angajament de a acționa pozitiv în raporturile cu regiunea transnistreană și de a acționa constructiv și productiv pentru a soluționa anumite probleme, pe măsură ce vom confirma eficiența, sau practic această abordare nivelul de încredere va crește și disponibilitatea Tiraspolului pentru discuții și dezvoltarea contactelor, de asemenea.

Corneliu RUSNAC: În ce măsură prezența militară rusă în Transnistria împiedică mersul procesului de reglementare transnistreană?

Victor OSIPOV: Depinde cum o abordăm. Prezența contingentului redus de trupe ruse în Transnistria nu reprezintă în sine, să zicem așa, un factor militar, sau nu are ca efect preponderent factorul militar. Mai degrabă, are ca efect preponderent factorul politic. Este un simbol al susținerii morale pentru cei care împărtășesc poziția autorităților de la Tiraspol. Are o valoare simbolică, în general, și pentru Federația Rusă, mai mult decât militară probabil și, încă o dată spun, depinde cum abordăm această chestiune. Eu cred că noi trebuie să o abordăm pragmatic. Trebuie să vedem procesul în dezvoltare recunoscând, pe de o parte, că cea mai mare parte a trupelor rusești au fost retrase din Transnistria. Cam o jumătate din munițiile rusești au fost retrase din această regiune. Însă, aceste procese, la un moment dat, au fost

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 31, din 16.05.2010

stopate. Nu vreau să mă opresc asupra motivelor declarate, cel puțin, pentru că eu cred că sunt foarte multe motive nedeclarate pentru care s-a făcut acest lucru, și m-am referit la ele mai sus, la importanța politică sau morală, dacă vreți, a acestei prezențe în stânga Nistrului dar, ea reprezintă riscuri. În special munițiile sunt un risc iminent, dacă ținem cont că în ultimii ani de zile am asistat la accidente grave care s-au produs pe teritoriul Federației Ruse și pe teritoriul Ucrainei cu asemenea depozite masive de muniții. De aceea, vreau să vă spun că acest lucru îngrijorează și Ucraina și trebuie să îngrijoreze, în primul rând, populația regiunii transnistrene și ne deranjează evident și pe noi. Deci, ele ar trebui să fie duse la capăt.

Poziția cea mai constructivă sau cea care mi s-a părut mai deschisă din partea unor factori de la Moscova constă în aceia de a reveni la aceste subiecte după ce vom obține evoluții pozitive între relațiile dintre Chișinău și Tiraspol în procesul de negocieri. De ce spun acest lucru, pentru a accentua că este o poziție care lasă ușa deschisă pentru discuții pe marginea acestor subiecte. De altfel, unul dintre argumentele sau unul dintre aspectele pe care le-am discutat în legătură cu misiunea de pacificare, ea a fost stabilită atunci când a fost stabilită, într-o formă la care s-a convenit la vremea respectivă. Actualmente noi avem un bagaj foarte mare de experiențe care arată cum funcționează această misiune de pacificare. Fără îndoială ea a fost un factor de stabilizare, în special în zona de securitate și din fericire, sau spre norocul nostru avem de atunci încoace o atmosferă pașnică în această zonă, cu excepții neînsemnate.

În același timp, însă, o serie întreagă de incidente scot la iveală imperfecțiunile mecanismelor de pacificare. Inclusiv, se ajunge până la aceia că uneori, când se produce un incident, din cauza lipsei consensului, nici măcar observatorii militari nu se pot deplasa la locul acestuia pentru a fixa documental. Este un instrument semi-paralizat, iar ședințele Comisiei Unificate de Control decurg extrem de anevoios și foarte greu reușesc să ia decizii pe marginea rapoartelor despre situația în zona de securitate și cu atât mai mult pentru a soluționa divergențe, deoarece, și aici se aplică același principiu al consensului. Din multe puncte de vedere misiunea și instituțiile ei interne sunt nefuncționale sau parțial nefuncționale. Acest lucru a fost acceptat de către interlocutorii noștri de la Moscova cu care am abordat subiectul. Nu l-am abordat cu toți. L-am abordat cu cei care se ocupă de el. a fost acceptat și faptul că trebuie să discutăm despre perfecționarea misiunii de pacificare. Iarăși, de ce menționez acest lucru? Pentru că el arată că există o oarecare deschidere către aceste subiecte foarte sensibile pentru Federația Rusă din partea oficialilor sus puși care curează tematica respectivă la Moscova.

Corneliu RUSNAC: Dar, cum vede R. Moldova perfecționarea acestui sistem de pacificare?

4. Viziunea R. Moldova privind perfecționarea sistemului de pacificare

Victor OSIPOV: Eu nu cred că poate exista un răspuns tranșant. Noi avem obiective foarte clar trasate și aceste obiective înseamnă: finalizarea retragerii trupelor ruse; finalizarea retragerii, evacuării munițiilor sau distrugerii lor; modificarea, transformarea sau înlocuirea actualei misiuni de pacificare într-o misiune de observatori civili sub mandat internațional. Acestea sunt obiective. Vreau însă, în același timp să menționez că obiectivele pot fi atinse doar pe calea negocierilor și doar printr-un consens al celor care sunt implicați în procesul de reglementare. Acțiuni unilaterale nu sunt posibile pentru că ar fi contraproductive. Și este foarte clar, pot destabiliza situația. Toate aceste lucruri, toți acești parametri

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 31, din 16.05.2010

sunt clari și de aici în acolo muncă diplomatică, lucrul experților care trebuie să facă o analiză corectă și detaliată a capacității actualei misiuni, mecanismelor, punctelor tari, punctelor slabe și de la care trebuie să primim recomandări pertinente pentru atingerea scopurilor politice sau a obiectivelor naționale pe care le avem. Întreaga lucrare este în proces de desfășurare, poate chiar în faza ei inițială pentru că, din păcate, constatăm, după preluarea puterii și în speță preluarea acestui mandat privind reglementarea problemei transnistrene constatăm că autoritățile moldovenești până acum nu au avut o abordare strategică pentru rezolvarea acestui conflict. Lipsește o strategie a Guvernului și a țării în acest sens. Abia urmează să o facem, din păcate, atât la nivel național, cât și la nivel sectorial, cât și pe aceste chestiuni concrete. Să te aventurezi, să dai aprecieri, sugestii, și să faci declarații publice, mai ales în calitate de factor al administrației centrale sau a conducerii politice naționale este riscant pentru că poți greși în lipsa expertizei, în lipsa unei abordări strategice a unei abordări comune care, de altfel, ar fi să o împărtășească întreaga clasă politică și chiar întreaga societate sau în cea mai mare parte societatea civilă, comunitatea de experți. Doar așa putem asigura consecvența acțiunilor R. Moldova în procesul de reglementare transnistreană și proteja această consecvență inclusiv schimbările politice, schimbările conducerii.

Noi, după cum foarte bine se vede, nu am respins instrumentele care au fost elaborate și implementate până la venirea noii guvernări. Noi am schimbat atitudinea, am schimbat abordarea, am intensificat activitatea, am identificat punctele vulnerabile, inclusiv lipsa unei abordări strategice și acum dezvoltăm aceste consultări cu toți partenerii pentru ca să putem purcede la elaborarea unei asemenea strategii, la dezvoltarea unor planuri de activitate foarte aplicate pentru a rezolva problemele sectoriale. Dar, am păstrat instrumentarul grupurilor de lucru pentru consolidarea încrederii; adeziunea sau susținerea formatului internațional 5 plus 2; formatul dialogului bilateral pentru promovarea unor probleme existente în teren. Sunt unele momente care confirmă că suntem consecvenți în această privință și consecvența este un criteriu foarte important pentru ca R. Moldova să-și atingă scopul strategic de reintegrare care nu este un scop de scurtă durată este un scop de lungă durată. E deja evident.

Corneliu RUSNAC: Alegerile care urmează să aibă loc în stânga Nistrului și alegerile care probabil vor avea loc și la noi ar putea duce cumva la o stagnare în procesul de reglementare transnistreană?

5. Impactul alegerilor de ambele maluri ale Nistrului asupra reglementării transnistrene

Victor OSIPOV: Instabilitatea, sau mandatul temporar al instituțiilor puterii, evident afectează toate celelalte procese și cu atât mai mult un proces atât de sensibil care este negocierea pe marginea problemei transnistrene. Totuși, noi avem obiective care sunt foarte practice. Mă refer la măsurile de consolidare a încrederii și proiectele de dezvoltare care ar trebui să fie pornite și să meargă indiferent de alte schimbări, cu atât mai mult cu cât ele sunt susținute și de opoziția, care reprezintă fosta putere și le-a inițiat practic, și de actuala putere. De asemenea, în stânga Nistrului, după câte se vede, și actuala administrație de la Tiraspol și cei care, acum acolo se diversifică peisajul politic, dar cei din opoziție față de administrație, care, de astfel, sunt majoritari în așa numitul Verhovnâi Soviet de la Tiraspol. Deci toată lumea înțelege că această direcție este una corectă și trebuie să fie urmată. Acțiunile practice trebuie să continue. În ce măsură ne putem asuma angajamente pentru soluționarea politică, eu cred că într-o măsură mult mai redusă din cauza apropierea unor cicluri electorale. Și, niciodată, speculația electorală,

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 31, din 16.05.2010

populismul nu a ajutat asemenea procese cu sensibilități atât de mari. De aceea, suntem conștienți de faptul că progresul real în cadrul negocierilor, avansarea lor substanțială poate fi posibil doar după stabilizarea institutelor puterii. Fiind conștienți de acest lucru ne face să ne concentrăm asupra pregătirii strategiilor pentru că putem, iarăși, folosi acest timp în scopuri de elaborare, pe de o parte, și pe de altă parte, la etapa actuală este clar că nu avem pe masa negocierilor o formulă de soluționare care să fie discutată. De aceea, nici nu exista, chiar dacă ar fi fost o stabilitate politică exemplară la Chișinău și la Tiraspol, nici nu exista „riscul de a ajunge la o soluție pe termen scurt, sau într-o perioadă foarte scurtă de timp”. Trebuie să fim foarte conștienți de acest lucru și să nu intrăm într-o panică exagerată legată de următoarele alegeri. Eu cred că procesele se vor derula normal; așteptări exagerate nu există; formulele abia urmează să fie elaborate și negociate și este o sarcină pe termen lung, de aceea trebuie să continuăm activitatea noastră la toate nivelurile atât în formatul 5 plus doi, în cadrul dialogului bilateral, în cadrul grupurilor pentru consolidarea încrederii, să atragem asistență pentru proiectele de dezvoltare în teritoriu, să încercăm să găsim soluții la unele probleme grave care au impact mare, cum ar fi cele legate de funcționarea căilor ferate, de lipsa conexiunii telefonice între rețelele fixe de pe malul stâng și drept al Nistrului. Probleme care afectează populația la scară largă, sau economia. Și, de aceste lucruri care sunt în mare măsură tehnice, deși au nevoie, evident, de suport politic, de decizie și voință politică sau invers, de voință și decizie politică aceste probleme au un subtext, sau o soluționare, în cea mai mare măsură, tehnică și noi ar trebui, în sensul acesta, să folosim pauza impusă de situația politică în negocierile politice pentru a rezolva problemele reale.

Corneliu RUSNAC: Stimați ascultători, vă reamintesc că ați ascultat o discuție cu dl Viceprim Ministru Victor Osipov. Aici punem punct programului nostru de astăzi. Emisiunea a fost realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert. Eu, Corneliu Rusnac, vă spun la revedere și vă aștept la un nou program. Pe curând!